

LUPTA

le combat

Director: Mihai Korne

Redactor: Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

În franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

În alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare:
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L. St. 35

Cu avionul:

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350

USA 60 sau echivalent

FRF 400

USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 259

22 ianuarie 1996

CONFUZIA SERVEȘTE PUTERII

Contractul în 20 de puncte pe 200 de zile, propus de Convenția Democratică din România (CDR) alegătorilor, corespunde unei metode curent folosită în Occident, unde se consideră ca în perioada primelor șase luni, președintele sau partidul nou ales beneficiază de sprijinul opiniei publice pentru a lua măsurile esențiale realizării programului său.

Deși relativ scurt, termenul este realist în Occident unde structurile politice, sociale sau economice se adaptează, în genere, lesne la schimbări de orientare politică. Când însă schimbările sunt mai importante, ele necesită și în Occident perioade mult mai lungi și se izbesc adesea de piedici puternice, cum a fost recent cazul grevelor din învățământ și din întreprinderile de stat din Franța.

În România moștenim structurile statului totalitar, care nu se pot adapta cerințelor sociale și economice moderne. Programul propus de CDR nu va putea fi realizat, independent de termene, câtă vreme instituțiile existente nu sunt fie restructurate, fie desființate, în cazul SRI-ului, a celorlalte opt servicii secrete și al Consiliului Superior al Apărării. Constatăm însă că CDR nu a evocat nici una din aceste măsuri care, în optica noastră, condiționează succesul sau eșecul oricărui program al opoziției, inclusiv al celei din jurul Partidului Democrat (PD). În caz de victorie a opoziției în viitoarele alegeri, măsurile de mai sus pot fi și trebuie luate în primele trei luni ale noii guvernări, ceea ce înseamnă înainte de sfârșitul acestui an.

Impactul restructurărilor ni se pare hotărâtor și pe plan electoral. În consecință, credem ca opoziția și candidatul ei la președinție vor trebui să clarifice acest punct în viitoarele luni, pentru a putea reda alegătorilor încrederea în posibilitatea unor schimbări politice reale. Fără restabilirea încrederii nu vor obține voturile de care au nevoie pentru a câștiga.

Reorientarea bugetului către imperativele sociale.

O altă problemă ce va trebui rezolvată în primele trei luni după eventuala victorie a opoziției este structura bugetului de stat pe 1997. Adoptarea acestui buget și a unui plan financiar pe termen mediu va constitui piatra de încercare a colaborării indispensabile între Convenție (CDR) și PD. Bugetul va fi determinant atât pe planul intern cât și pe cel al investițiilor străine la care apelează Contractul cu România spre a finanța lucrări de infrastructură.

În domeniul investițiilor, situația s-a deteriorat față de 1990, când capitalurile străine erau mult mai interesate de proiectele din Europa de Centru și de Est decât sunt astăzi. Între timp a fost compromisă și imaginea României. Măsurile bugetare vor fi, în consecință, cu atât mai importante pentru restabilirea încrederii pe plan internațional. Analizăm deci orientările bugetare înaintea programului CDR pentru a vedea cum și în ce măsură propunerile făcute în Contractul cu România: suprimarea unor impozite, acordarea de credite, subvenționarea dobânzilor, mărirea

penșiilor, ce reprezintă cheltuieli suplimentare importante, vor putea fi acoperite.

Desigur, detalierea veniturilor și cheltuielilor nu se putea face în cele 20 de puncte ale Convenției, dar nici faptul de a se referi la "un amplu program de guvernare de sute de pagini, structurat pe rubrici precise" nu este mulțumitor. Fără lămuririle necesare, contractul pare o polițică în alb pe care nu credem că alegătorii o vor accepta.

Nimeni nu se așteaptă la o cifrare amănunțită, dar pentru ca programul să fie credibil trebuie stabilite domeniile în care cheltuielile bugetare se vor restrînge și cele în care se vor mări.

Spre pildă, dacă subvențiile către întreprinderile privatizabile sunt suprimate, economiile obținute și sumele realizate din vânzarea lor pot fi importante. În optica actualilor guvernanți, aceste sume revin la bugetul statului. Într-o optică diferită, care ar trebui să fie a opoziției, economiile realizate și sumele încasate ar trebui consacrate transformărilor sociale și investițiilor. Ca urmare, sumele încasate ar trebui vărsate unui Fond Autonom de Dezvoltare care să finanțeze recalificarea personalului concediat și crearea sau dezvoltarea de întreprinderi noi sau privatizate.

Desființarea serviciilor secrete și restructurarea armatei sau a altor instituții permit, de asemenea, economii importante. Ansamblul economiilor de mai sus poate ajunge al un sfert din cheltuielile statului, ceea ce permite o redistribuire către sectoare care au fost sacrificate în perioada comunistă și în anii de tranziție.

Opțiunile sănătății publice

Fără îndoială, în România, finanțarea sănătății, învățământului, ordinii și lucrărilor publice ca și a multor altor domenii va depinde, în continuare, de bugetul statului. Însă în câteva din aceste domenii există și alte surse de venituri ce trebuie folosite. Orice program al opoziției ar deveni mult mai convingător dacă PD și CDR ar preciza cum și cât vor încuraja dezvoltarea sectoarelor esențiale pentru buna stare generală. Modul de finanțare va determina însăși funcționarea diferitelor instituții. Și pe acest plan lămuririle sunt necesare. Un spital sau o școală nu se administrează la fel dacă sunt sponsorizate de persoane sau întreprinderi particulare ca în SUA, de colectivități locale - comuna, județul sau provincia -, ca în anumite țări din Vestul Europei, de Securitatea Socială ca în Franța sau exclusiv de bugetul statului, cum a fost în România.

Știm de pildă că sănătatea publică este domeniul în care Ceaușescu făcuse cele mai mari

ILIE ILAȘCU

*"militant pentru apărarea valorilor europene,
a legalității și statului de drept"*

În adunarea din 29 decembrie 1995 Grupul de Dialog Social i-a acordat premiul său pe 1995 lui ILIE ILAȘCU, "deputat în Parlamentul Republicii Moldova, închis la Tiraspol din 2 iunie 1992, condamnat la moarte de judecătoria supremă a autointitulatei republici nistrene printr-un proces farsă".

"Personalitate de orientare democrat-creștină, Ilie Ilașcu a militat în mod consecvent, prin mijloace politice, pentru apărarea valorilor europene, a legalității și statului de drept, perfect conștient de riscul pe care și-l asuma în înfruntarea solitară a unei structuri politico-militare de tip sovietic. Prin exemplul său, Ilie Ilașcu a arătat în mod sistematic că adevărul, dreptatea și libertatea sînt valori supreme ale umanității, pentru apărarea

cărora nici un risc nu este prea mare pentru a fi asumat. Acordînd premiul său pe 1995 lui Ilie Ilașcu, Grupul de Dialog Social elogiază eroismul și consecvența cu care Ilie Ilașcu - și alături de el Tudor Petrov-Popa, Andrei Ivanțoc și Alexandru Leșco - s-au angajat în apărarea valorilor europene, și își exprimă speranța că momentul eliberării sale, ca și a tovarășilor lor din temniță, nu este departe".

În editorialul publicat în "22" (4-9 ianuarie), Mihai Șora scrie: "Zimbeul acela luminos, lipsit de cea mai mică urmă de încrîncenare sau de exaltare fanatică, venind parcă dintr-o altă lume, cu care - după pronunțarea sentinței de condamnare la moarte - Ilie Ilașcu ne-a învăluit pe toți spunînd :

"INUNDAȚII MAI GRAVE DECIT CELE DIN 1970"

Mai grave decât cele din 1970, părerea specialiștilor, inundațiile, fără precedent în această perioadă a anului, au afectat 24 de județe. 70% din teritoriul țării se afla sub apă, în primele patru zile ale anului. Pagubele: 8 morți, peste 7000 gospodării avariate, o sută de mii de hectare inundate; valoarea pierderilor se ridică la 178 miliarde lei. Satele din Munții Apuseni, de pildă, au fost lovite de mai multe valuri de inundații, care au luat grădini, fînețe, livezi, case, poduri lăsînd în loc nămol, nisip, bolovani. Unii au pierdut chiar pămîntul, rîul surpîndu-și malurile. În satul Lunca Merilor, complet izolat de ape, locuitorii au stat două zile fără pîine și apă potabilă. N-a venit nici un ajutor, nici o barcă, nici un elicopter. Oamenii simpli au sărit în ajutor, în locul guvernului care a deblocat un miliard de lei...

Cîteva titluri din presă: *Neajlovul s-a prăvălit peste oameni. Mureșul a invadat cea mai veche mînăstire din țară. Apusenii înconjurăți de ape - oamenii și-au ancorat casele la calea ferată. Veghe de pe acoperișuri, la cîțiva centimetri deasupra puhoaielor. În satele și orașele Apusenilor nu există apă, pîine, electricitate și medicamente. Harghita și Mureș - 2000 de sinistrați așteaptă în frig și fără adăpost să vină primăvara. Maramureș - sinistrații n-au primit nici măcar ajutoarele de primă urgență. Valea Arieșului - Moșii și-au construit singuri podul luat de ape. Pe Mureș se așteaptă o viitură de peste 10 metri înălțime. Someșul a ieșit din matcă ... (România liberă) De Crăciun mii de gospodării sub apă. Caraș-Severin, pagubele depășesc 3,5 miliarde. Guvernul rămîne în continuare indiferent, sinistrații din Apuseni primesc ajutoare de la cetățeni. Pentru județele afectate - 400.000 de doze de vaccin împotriva febrei tifoide. "Apa e mai rea decît războiul", în Teleorman se luptă cu dinamita împotriva barajelor de gheață. Otlul a ieșit din albie. Sute de familii fără adăpost... (Adevărul)*

În acest timp, în gazeta guvernului, directorul D.D. Rujan nara, într-un editorial fluviu, despre dreptul nostru asupra Transilvaniei, iar urgența apelor trecea pe ultima pagină, la rubrica pitică "starea drumurilor", ca și cînd natura ar fi fost încă o acțiune de subminare a guvernului. Președintele Iliescu își petrecea netulburat concediul într-o tainică localitate. Noroc de anul electoral - partidele s-au întrecut în inițiative de ajutor - Partidul Social-Democrat Român, de pildă, prin președintele său Sergiu Cunesco, a propus ca fiecare parlamentar să doneze un salariu pentru sinistrați.

SCENARIU DE SFÎRȘIT DE AN

La Sinaia, 56 de organizații revoluționare din toată țara au revenit asupra misterelor care-i macină de 6 ani. Senatorul Valentin Gabrielescu, șeful comisiei care analizează de toți atîția ani evenimentele din decembrie 1989, a confirmat, cu acest prilej, că în CC se afla atunci "toată elita nomenclaturii politice din Armată, care a fost acolo și acuma este în sfera președintelui Iliescu". Peste cîteva zile, în 15 decembrie, dl. Gabrielescu a dat o conferință de presă în redacția ziarului *Ziua*, publicată și de săptămînalul *Lumea Liberă* (New York). Aflăm de la senatorul PNȚCD - a cărui atitudine complezentă față de Ion Iliescu, cu un an în urmă, indignase multă lume - că raportul, mereu amînat, s-a împotmolit din nou din pricina conturilor lui Ceaușescu, notate în agenda care a dispărut fără urmă. Operațiile bancare nu le făceau, evident, Ceaușeștii, ci persoane împuternicite de ei, una din ele fiind dl. Voloșeniuc, actualul director al Băncii franco-române de la Paris. Ancheta, solicitată în perioada guvernării Stolojan unor experți canadieni și elvețieni (plătiți cu 350.000 dolari), a fost stopată de premierul de atunci. Înainte de 1989 banii - din vînzarea armelor sau a etnicilor germani și evrei - ajungeau în străinătate prin Banca de Comerț Exterior, firmele Romtehnica, aparținînd Armatei sau Dunăra și Terra aparținînd Securității. Tot din declarațiile lui V. Gabrielescu, președintele Iliescu a cerut în decembrie 1989 ajutorul armatei sovietice, este autorul inițiativei de a împărți arme populației și organizatorul dezinformării și psihozei care a urmat în jurul "teroriștilor". Fiindcă teroriști n-au existat, oamenii, bezmetici, s-au împușcat unii pe alții.

Președinția a declarat că este posibil ca V. Gabrielescu să fie acționat în judecată, președintele Senatului l-a acuzat că a încălcat regulamentul, iar Adrian Năstase că vrea să-și consolideze prestigiul politic înaintea congresului PNȚCD. Senatorul a

răspuns că Ion Iliescu a încălcat legea anul trecut, cînd a dispus difuzarea la televiziune a audierii sale la comisie, fără informarea acesteia. În plus, el n-a vorbit ca șef al comisiei, ci în nume personal, așa cum a făcut-o de nenumărate ori și predecesorul său, Sergiu Nicolaescu, fără să fie sancționat.

Încă o peripeție care nu lămurește mare lucru, dar întreține intoxicația, bună conducătoare de democrație originală.

***

În 29 decembrie, *România Mare* amenința că va publica dosarul de securist, nr. 15827, al lui V. Măgureanu. A doua zi, *Evenimentului Zilei* (dir. Ion Cristoiu) publica dosarul cu același număr, oferit chiar de directorul SRI, care atestă că Virgil Astaluz (numele său real) a fost "rezident" al Securității între 1963-64, cu numele conspirativ de Victor Popescu, recrutat fiind de căpitanul Weber Iosif, pe cînd lucra la Centrul școlar profesional și tehnic de la Timișoara. E vorba de un dosar punctual, care nu reface întreaga sa cariera, dar care contravine repetatelor jurăminte în fața parlamentului că n-a avut relații cu securitatea, cu excepția unei funcții "obscure", la un serviciu de sinteze, prin anii 70. Tras momentan pe sfoară, C.V. Tudor a amenințat că posedă "dosarul complet" din care reiese activitatea sa de căpitan de Securitate între 1972-1989.

Șeful comisiei parlamentare de "control al SRI", Vasile Văcaru "luat prin surprindere", a promis să analizeze dacă acest autodenunț nu contravine legii siguranței naționale. Senatorul PSM Ștefan David (fost șef al Securității Caraș-Severin), a declarat la BBC că Procuratura ar trebui să se autosesizeze pentru încălcarea art. 27 din Legea Siguranței Naționale - conform căreia angajații fostei Securități sunt obligați să păstreze secretele de stat și profesionale și după parăsirea serviciului - și a Legii SRI, care interzice publicarea, timp de 40 de ani, a documentelor fostei Securități. Fostul adjunct al directorului SRI, gen. Dumitru Cristea, demisionat în vara lui 1994, cerea nu numai demisia lui Măgureanu, dar și a lui

Vasile Văcaru, care nu mai controlează nimic. Dimpotrivă, pentru Ionescu Quintus, liderul PNL, și chiar pentru alți lideri ai opoziției, Virgil Măgureanu e un om curajos al cărui exemplu ar trebui urmat de toți oamenii politici, dacă aceștia "ar avea acasă dosarul de securitate" (!). Adrian Severin (PD-FSN) consideră că gestul lui Măgureanu e semnul începerii luptei electorale și PD are de gînd să prezinte un proiect de lege care să limiteze intervenția serviciilor secrete în domeniul politic. Și reacțiile s-au multiplicat, caricatură jalnică a viiturii care se abătea asupra țării...

După ce a lansat "bomba", Măgureanu a dispărut vreo zece zile. Pe 8 ianuarie, dăduse un interviu în exclusivitate în *Adevărul*: cum circulau copii ale dosarului, a preferat să-l publice el însuși, mai ales că activitatea sa de rezident a fost aproape nulă. "Oricum, este știut că și mai tîrziu, în special în anii '80 ați fost în atenția securității". - "Despre această ultimă perioadă poate vom avea prilejul să vorbim separat, într-un alt interviu" a eschivat directorul SRI care s-a nedumerit că un act personal de clarificare a putut fi interpretat ca ilegal.

România Liberă din 9 ianuarie oferă spațiu *Grupului de veghe "Vulturii albi"*, fără ca redacția să lămurească semnificația acestui cod. Se spune în acest material că Partidul România Mare nu este decât un serviciu de informații, de șantajare a oamenilor politici și de afaceri, cu datele obținute de la unii ofițeri atașați președinției și din cadrul SRI. Cînd informatorii au fost îndepărtați din funcții și a constatat măsurile contrainformative, C.V. Tudor "a pornit războiul împotriva instituțiilor respective". "Vulturii" enumerează cîteva din sursele lui Vadim Tudor: col. Ilie Merce, fost șef de serviciu în sectorul artă-cultură din aparatul central al Securității, om de legătură, încă din perioada plagiatului lui Eugen Barbu cu conducerea "Săptămîinii", cel care a instrumentat compromiterea lui Ion Caraion; generalii Victor Marcu și Dumitru Cristea, ambii foste cadre de conducere la SRI; col. Domițian Bălței, "fost cadru în aparatul extern de spionaj", lt. col. Toma Năstase și foștii securiști Alexandru Mica, Ureche, Sever Meșca, Dan Ioan Mirescu, Iulian Neacșu (expert la guvern) și diverși ofițeri din UM 0215.

Amintim că Sever Meșca a lucrat la Direcția de Dialog Internațional al Ministerului Culturii, fiind promovat, în 1995, în postul de secretar de stat la același minister, de unde a demisionat în octombrie, cu ocazia divorțului dintre PDSR și PMR.

În 9 ianuarie, C.V. Tudor, gen. Victor Marcu și V. Măgureanu au fost audiați pe rînd la comisia parlamentară, condusă de Vasile Văcaru. Primul a fost C.V. Tudor, venit cu 5 dosare. După două ore, a declarat presei că SRI a scăpat de sub control parlamentar și V. Măgureanu e un pericol pentru siguranța națională, decizia demiterii acestuia rămînd în sarcina lui Ion Iliescu. Fost adjunct al lui Măgureanu, gen. Victor Marcu a povestit presei, după audiere, că a descoperit dosarul lui V. Măgureanu în cursul "cartotecării" arhivei Securității de la Timișoara și i l-a înmînat în plic sigilat interesatului, "ca o măsură de protecție a directorului SRI", gestul de a-l publica pîrîndu-i-se "ilegal și necugetat". Măgureanu a declarat că n-a informat parlamentul despre activitatea sa din Securitate fiindcă "a ignorat acea perioadă".

La conferința de presa din 16 ianuarie D.

pag. 3

CLAUSA PRINCEPS

Vremea bonjurismului politic s-a consumat. Patetismul de tip anti sună neconvincător. Glosarea melancolică pe tema neputinței și a fatalității dictată de conjunctură este percepută ca o expresie a non-voinței de a guverna: motive sunt și se găsec, să trecem peste ele. Metafizica angelică și clorotică a șetelor mondene e izbită de nulitate și sancționată public ca atare. Opoziția democrată nu este și nu trebuie să fie o idee, în căutare de absolut. Liderii noștri nu arareori bat cîmpii, cu grație studiată. Dragul excelsus de speculații pe franjurii politicii globale, slăbiciunea pentru turismul extern, narcisismul mediatic, le pervertesc simțul realului. Discursul politic e empiric, stufos, lipsit de adecvare și de sincronizare cu pulsul electoral. Organizarea, fluidizarea coerentă a informației, sunt aminate. Clientela obscură și mediocră de adulatori este agreată. Multe filiale locale trăiesc de azi pe mâine, cum pot, cu cine pot și cu ce se nimerește. Campaniile interne de partid au adus în prin plan voci autorizate statutar. Mesajele acestora sunt nu odată gregare și răzlețe.

Electoratul opoziției democratice este inteligent, activ, dinamic. Oamenii n-au stat degeaba după dușul clocotit din '90 urmat de dușul rece din '92. Și-au luat lucid în primire arealul lor firesc, și-au făcut campanie electorale pro, supără, isteasă, eficientă și morală, de la om la om. De la semen la semen: fie cald patetic, fie aspru și tăios, fie hîtru și înțelept, fie sceptic, sobru și laconic, după cum vine cazul, hazul și necazul solidar. S-au bătut bolovanii prin coșlauri, s-a dat cu căciula de pămînt, s-au rostit șuturi de obidă. S-au identificat și s-au inventariat fixații, clișee verbale, stereotipii ale palpantelor interese locale, idiosincrazii, grupe de interese convergente, adesea surprinzătoare și inedite. VIP-urile noastre șarmante și celebre fac urechea toacă la semnele celui mai de preț consilier și manager politic, electoratul.

Drumul, spre inevitabil limitele locuri parlamentare și către portofoliile guvernamentale, trece prin furcile caudine ale alegerilor locale.

pag. 2

Patriciu propunea demiterea lui V. Măgureanu - PL '93 i-a scris în acest sens lui Ion Iliescu, declanșînd în acest scop o campanie de semnături ale parlamentarilor - și ridicarea imunității parlamentare a lui Vadim Tudor.

Dincolo de toată această vană și banalizată de acum febră poliștă, gestul lui Măgureanu pune din nou acuta problemă a accesului cetățeanului de rînd la propriul dosar. Fiindcă nu oricine, oricîtă nepărtinire l-ar cuprinde peste noapte, ar fi în stare să-și publice dosarul. Măgureanu dă în vileag documente, cînd vrea și cînd vrea, fie în *Cartea Albă*, fie exhibîndu-și propriul traseu, ca un proprietar al secretelor naționale, organizînd, cu delicii, evenimente care paraliză viața politică.

C.T. Dumitrescu depusese la Senat un proiect de lege inspirat de procedurile din Germania (unde 2,7 milioane de persoane și-au consultat deja dosarul) și Cehia. Acum 3 ani, Camera Deputaților a votat cunoașterea dosarelor de Securitate ale parlamentarilor. Nu s-a făcut nimic și dihonă între serviciile secrete, care țin loc de viață politică la noi, continuă cu concursul naiv al opoziției, măcinînd în zadar o țară sărăcită și bolnavă.

A.C.

Personajul colectiv electoral își așteapta neîndurător premiul de fidelitate.

Bîntuie o boare de suspiciune cum că oficialii noștri exponenți politici nu prea vor să treacă strada din opoziție către putere. Ne sunt datori, fiecare în parte și toți la un loc, cu garantarea expresă a voinței politice. Se impune în contractul politic al liderului cu electoratul clausa princeps: vreau, vrem, să cîștigăm. Simplu, onest, echilibrat, fără echivoc.

... Pentru autenticitate și conformitate a se vedea cum își face un gospodar campanie, acasă, în comuna lui, în beneficiul opoziției democratice. Și mai ales cum își întreține imaginea în comunitatea care l-a votat.

E timpul să punem capăt anemiei politice.

Trebuie să vrem să cîștigăm.

Virginia PARASCHIV
Focșani.

PE SCURT

● Poporul acesta nu va mai suferi de frig și de foame, promitea revoluționarul Ion Iliescu în decembrie 1989. În cursul săptămîinii 11-17 decembrie 1995, 31 de persoane fără adăpost au decedat la București de frig și de subnutriție. De la începutul iernii sute de oameni de pe raza Capitalei și-au aflat moartea din aceleași pricini scria *România Liberă* în 19/12 care, la sfîrșitul lui noiembrie, aflase de la Institutul Medico-legal că venirea iernii făcuse deja 150 victime.

● După campania de la începutul lui decembrie din *Adevărul* s-a trezit și partidul de guvernămînt. Pe 21/12, Delegația Permanentă PDSR a "recomandat" primului ministru să "accepte demisia" lui Petru Crișan, ministrul Comerțului, deși guvernul mergea pe prezența de nevinovăție... Petru Crișan s-a executat și și-a scris demisia, acceptată, a doua zi. Director general, director, administrator și chiar președinte la 7 din cele 30 de firme private (o parte din ele înființate ilegal, iar o fabrică din Buzău luată cu japca) la care este acționar, majoritatea lor specializate în import-export, pentru care își acorda singur credit și licență, Petru Crișan, trebuia, observă *Adevărul*,

demis pentru infracțiuni, guvernul însă, de dragul imaginii, a preferat debarcarea discretă, care s-ar putea efectua în ianuarie 1996...

● Pe 25 decembrie, la cimitirul Ghencea, s-au strîns cca 200 de persoane prăznuind în ziua nașterii lui Isus, împușcarea lui Ceaușescu. S-au aprins lumînări, s-au ținut discursuri și a fost răspîndită Scînteia clandestină...

● Parlamentarii au plecat pînă pe 3 februarie în vacanță, în buzunare cu leafa pe două luni, lăsînd baltă Legea finanțelor publice, a alegerilor locale... De altfel, în funcție de momentul adopției acesteia din urmă, data cea mai optimistă pentru alegerile locale ar fi 7 aprilie, dar ele nu vor avea loc mai tîrziu de 21 aprilie a declarat în 28 decembrie 1995 Adrian Năstase după întrunirea Delegației Permanente PDSR. Oricum, Vadim Tudor și-a început campania electorală, prima scenă fiind descrierea apocaliptică a Bucureștiului, ajuns "mai rău ca Sarajevo", cerînd judecarea în urgență a primarului Crin Halaicu și propunînd instaurarea stării de necesitate.

● Ion Cioabă, ca rege al romilor, recunoscut de Curtea Supremă de Justiție, guvern și președinție, cu aspirații de candidat la Senat, a fost felicitat telefonic de Sf. Ion la domiciliu de Octav Cosmîncă și de însuși premierul Văcăroiu. La rîndul său, sârbătoritul l-a felicitat pe dl. Iliescu, căruia i-a promis voturile romilor, fiindcă așa cum a explicat curioșilor "eu am fost și cu Gheorghiu-Dej, și cu Ceaușescu, acum sunt și cu Iliescu".

● Sondaje. În sondajul pe ultimul trimestru al lui 1995, realizat de Centrul de sociologie Urbana și Regională din București, pentru ultimul trimestru al anului, 48% dintre cei întrebați răspund că lucrurile merg în țară într-o direcție greșită 48% iar 29% cred că direcția e bună; 23% nu se pronunță. Cine ar trebui să iasă președinte la următoarele alegeri? - Ion Iliescu 37%; Emil Constantinescu 19%; Adrian Năstase și Petre Roman, 4%; C.V. Tudor, 3%; Gh. Funar, Th. Meleşcanu, 2%; N. Manolescu și Ion Rațiu 1%. La această întrebare 25% n-au răspuns. În privința partidelor, PDSR obține 30%; CDR, 29%; PD-FSN, 9%; PRM, 7%, UDMR, 6%; PUNR, 5%; PAC și PSM 3%; PL '93 și PDAR - 2%

Pe 3 ianuarie TVR a prezentat sondajul Centrului Gallup International pentru anul electoral 1996, cu o sumă de întrebări tendențioase printre care: ar fi de preferat să avem un sistem democratic - 55%, sau un guvern forte chiar dacă aceasta ar însemna o limitare a democrației - 28%; ar fi mai bine fără parlament - 10%, sau cu parlament - 74%; alegerile sunt cea mai potrivită cale pentru a stabili cine va guverna țara? răspuns: da, 81%, nu, 5%; partidele ar trebui desființate ca situația să se îmbunătățească? nu 72%, da 11%; cu ce partide sau alianță de partide ați vota azi? - PDSR și CDR sunt la egalitate cu cîte 25% fiecare; PSM și PUNR fiecare 7%; PAC, PD, UDMR, PRM fiecare 6%; PDAR - 5%; PL '93 - 3%.

● PUNR a propus partidelor din afara Convenției, PL '93, PD și PAC, un cartel electoral. P.D și PAC au refuzat oferta. Horia Rusu (PL '93) a răspuns ironic că o alianță cu PUNR e posibilă doar în următoarele condiții: părăsirea coaliției guvernamentale și retragerea miniștrilor PUNR din guvern, renunțarea la naționalismul excesiv, prezentarea unui proiect de moțiune de cenzura împotriva guvernului, angajarea de a nu-l susține pe Ion Iliescu la alegerile prezidențiale și susținerea în parlament a decalării alegerilor legislative de cele parlamentare.

NĂRAVURI VECHI LA TIMPURI NOI

☛ Vă doresc un an îmbelșugat în vești bune, iar această rubrică să fie tot mai săracă! Încrăzători sunt și cei 28% din românii sondați de IRSOP care speră într-un an mai bun (*Adevărul*, 28/12)

☛ Printre optimiști nu se află Andrei Ferăstroi, un amărît cu 4 copii, care a fost radiat de pe lista ajutorului social cînd s-a aflat că era proprietarul a TREI găini (*România liberă*, 30/11)

☛ Nici 90% din locatarii blocurilor nășăudene care au renunțat la încălzirea centrală și la apa caldă nemaiputînd suporta costul lor ridicat (*România liberă* 6/12)

☛ Oameni necăjiți se află și în Capitală. Șefa serv. de protecție socială a sectorului 2 a anunțat o invazie de candidați romi pentru ajutorul social. Ciudat este doar că solicitanții vin în blănuri și cu lanțuri de aur la gît. (*România liberă*, 6/12)

☛ 1995 a fost cel mai negru an al aviației civile românești : Balotești (60 victime), Verona (49). TAROM-ul mai are în folosință 14 Antonov-uri similare celui de la Verona pe care presa italiană l-a clasat "coșciug zburător" (*România liberă* 15/12)

☛ Pe pămînt, trenurile Inter City ofera călătorului român un confort occidental și, cum zice reclama, presă gratuită. Din împlinire, numai publicații guvernamentale (*România liberă* 11/12).

☛ La sfîrșitul lui decembrie tot omul se roagă la Dumnezeu pentru un an mai bun. Bun a fost și 1995, după datele Institutului de Economie Agrară. Față de producția medie de grîu a ultimilor ani, de 7 M tone, anul trecut s-au obținut 9,76 M t. Dar s-a continuat importul de făină și paste făinoase, iar disponibilul intern afectat exportului a ajuns furaj la animale (*România liberă*, 24/11)

☛ Întîrzierile în preluarea și plata recoltei au împiedicat lucrările agricole de toamnă. Guvernul și-a continuat politica de favorizare a industriei falimentare în dauna agriculturii. Astfel, pînă la Crăciun, fuseseră arate 67% din suprafețele necesare culturilor de primăvară (*Adevărul* 20/12). Din recolta de porumb, 93% se mai află în hambarele țăranilor (*România liberă* 22/12)

☛ 40% din suprafața jud. Maramureș e deținută de pășuni naturale, care sunt lăsate în paragină. Singurul interes pentru această bogăție o arată primării care în acolo întrunirile electorale (*Adevărul*, 18/12)

☛ Necazuri au și oamenii de afaceri. Aveți probleme cu datornicii ? Angajați cîțiva "rakeți", termen cu care s-a îmbogățit vocabularul român. Se găsesc profesioniști chinezi, albanezi, ruși, uneori și români. Așa au acționat pe 30/11 patru solizi care au spart o casă de pe str. Veseliei (!) din București și au împușcat pe loc cele două persoane aflate acolo. Apoi au plecat în trombă cu un Mercedes. Metalizat (*România liberă*, 4/12)

☛ Nici poliția nu șomează. Infiltrînd o rețea de traficanți în heroină, au fost arestați cîțiva orientali și cîteva românce vesele.

(*România liberă* 11/12)

☛ "Observatoire géopolitique des drogues", organ expert pe lîngă UE și ONU, a declarat România

placă turnantă în traficul de stupefiante (*România liberă* 11/12)

☛ Celebrul Zaher Iskandarani, regele importurilor de cafea, țigări și băuturi fine, campion al evaziunii fiscale, de mai mult timp oaspete al Statului într-o pușcărie, privește cu admirație certificatul de "luptător cu merite deosebite în revoluția din decembrie" pe care i l-a acordat, zîmbind, în 1992, Președintele (*România liberă* 13/12) Nimic original. Și în Franța Bernard Tapie a avut favoruri prezidențiale.

☛ Din cauza aparatelor vechi, neverificate, și a personalului nepregătît sau neglijent, în 80% din spitalele țării pacienții veniți pentru examene și tratamente radiologice sunt supuși unor iradieri de o sută de ori mai mari decît un accident nuclear la Cernavoda. Dixit directorul Comisiei Naționale pentru Controlul Activității Nucleare (*România liberă* 25/11). Liniștitor pentru zona seismică Vrancea.

☛ Cît privește focarul seismic de pe Valea Oltului, el s-a trezit după 79 de ani (*România liberă* 6/12). Pe cînd o centrală atomică olteană?

☛ *România liberă* din 7/12: Ministerul Mediului a anunțat că la Baia Mare s-a înregistrat o depășire de 5,8 ori a concentrației limită de sulf în aer, iar a plumbului de 6,4 ori. La Tg. Mureș se respiră amoniac, de 3 ori norma, iar pe Valea Prahovei - altă viață - acid sulfuric, de 3,2 ori peste limită.

☛ În ajunul Crăciunului curgea pe Trotuș fenol, oferit gratis de societatea de stat CAROM Onești (*România liberă* 20/12). Mai procopsiți riveranii Arieșului unde ajunsese o mare cantitate de minereu concentrat (aur și argint) adus de inundații (*România liberă*

29/12). Munții noștri aur poartă.

☛ Datorită livrării defectuoase a gazelor naturale, 7 combinate industriale importante de pe harta țării pot exploda în orice clipa (*România liberă* 12/12)

☛ Șefa Inspectoratului județean de Poliție Sanitară Brăila : "3000 de firme funcționează fără autorizație sanitară". Insensibil primarul PSM al orașului. (*România liberă* 25/12)

☛ Tot la Brăila : profesorii cîtorva școli au primit înainte de Crăciun salariul în bancnote scoase din uz (rupte, arse, găurite). Nepricipind gluma, oamenii au refuzat banii. În acest timp, 30% din județele țării nu văzuseră nici un avansul pe decembrie datorat învătămîntului (*România liberă* 28/12)

☛ Ministrul Cercetării a declarat că, din 1990, au părăsit țara 500 de cercetători români valoroși (*Adevărul*, 11/12).

☛ Lunar ies din pușcărie 4000 de persoane, multe înainte de termen, făcînd loc altor 5000 care intră. Dintre cei ieșiți înainte de termen, ca bolnavi, sunt membri fostului CPEX. Au obligația să treacă zilnic pe la pușcărie între orele 18-20. Ceea ce li se întîmplă s-o facă, din cînd în cînd. (*Radio Europa Liberă*, 10/1). Oameni suntem.

☛ Poznaș, chestorul Senatului, a întocmit o listă cu deplasările externe particulare ale înalților aleși făcute pe banii statului și a prezentat-o Biroului Permanent (*Adevărul* 12/12). Tot oameni suntem.

☛ Să încheiem cu o știre luminoasă. În satul Semlac (Arad) trăiește familia homarului pensionar Dumitru Măcean care, cu soția sa Ana, a făcut și a crescut 21 de copii. Nu e fost ușor, nu este nici azi cînd se mai înghesie în casa părintească 13. Dar toți au muncit mult, neașteptînd să le pice din cer și n-au acceptat ajutorul în haine al primăriei (*România liberă* 30/12)

Șerban DEMETRIU

Începînd cu anul 1994, Liga Studenților în Medicină reeditează revista "Spitalul", continuînd, după aproape 50 de ani, tradiția publicației cu același nume de sub îngrijirea studenților Facultății de Medicină între 1881-1948.

Abonamente și eventuale colaborări ale medicilor din exil pe adresa redacției

Liga Studenților în Medicină
C.P. 15-146 București, România
Costul abonamentului 500 lei

ravagii. Din cauza alimentației "științifice", a lipsei de încălzire a spitalelor și creșterii vetuste și insuficient echipate, speranța de viață a fiecărui român era cu zece ani mai mică decât a unui englez, francez sau german din RFG. Șase ani dupăuciderea dictatorului, sănătatea publică a rămas în criză și media de vârstă a coborât la 66 ani la bărbați și 72 la femei. Atât FMI și Banca Mondială, cât și alte foruri internaționale (FED etc) au furnizat medicamente sau echipamente și au oferit credite importante, însă actualul ministru a întârziat să le folosească, sub diferite motive. Nu știu câte din acestea rămân valabile când punem în câmpul așa-zisa "imixtiune străină" sau "dobânzile ridicate" cu sănătatea a sute de mii de oameni.

Miezul problemei este, de fapt, altul. Regimul și ministrul nu vor să scape de sub control sănătatea publică, cu milioanele de oameni care depind de ea fie ca salariați, de la brancardieri la medici, fie ca pacienți. În domeniul sănătății, opoziția nu se mai poate mulțumi cu jumătăți de măsură ca pe vremea guvernului Roman, care a păstrat statu quo, schimbând mai cu seamă aparențele.

Credem că după eșecul celor trei ani de guvernare Roman, PD și opoziția din jurul acestui partid au înțeles necesitatea unor schimbări radicale în domeniul sănătății. Motorul acestor schimbări trebuie să fie însă Convenția, deoarece sănătatea publică trebuie să se îngrijească în primul rând de cei fără mijloace,

care sunt alegătorii Convenției și rațiunea ei politică.

Sistemele străine nu pot fi soluțiile noastre.

Sistemul medicinei particulare din SUA nu constituie un exemplu de urmat. Cea mai bogată țară din lume este și cea dintre țările evaluate în care inegalitățile sunt cele mai flagrante în domeniul medical. În Europa, sistemul german de finanțare a îngrijirii medicale (doctori, medicamente, tratamente și spitale) rămâne încă cel mai bun și solvabil, deși în 1995 a înregistrat un deficit de 10 miliarde de DM. Germania însă e bogată și gestiunea caselor de ajutor mutual în genere riguroasă. Nu ar fi neapărat cazul în România.

Într-o primă etapă de cinci la șapte ani, credem deci că statul va trebui să acopere de la buget deficitul eventual al diferitelor case de ajutor mutual. Aceste case însă vor trebui să fie solidare între ele ca pierderile unora să fie compensate de celelalte. Sistemul necesită, de asemenea, controale riguroase ale fiecărei gestiuni ce vor trebui efectuate după metode internaționale bine cunoscute. Trebuie, de asemenea, încurajate sponsorizările sau investițiile particulare, ceea ce presupune scutiri fiscale echivalente.

Sponsorizările pot constitui exemple și stimulente, cu condiția să nu ducă la discriminarea bolnavilor cum se întâmplă deja cu spitalul Elias și cu altele. Clinicile și consultațiile

particulare sunt și ele indispensabile unei medicine bune, cu condiția ca toată lumea să aibă acces la ele.

Propunerea CDR de a scoate de sub controlul guvernului bugetul asigurărilor sociale și al pensiilor corespunde acestei orientări. Credem însă că fondul de pensii care va fi gerat de Casa Autonomă a Pensiilor ar trebui dissociat de cel al îngrijirii medicale, ce va trebui gerat de alt organism, tot sub administrație privată.

Cum în ultimii ani statul și-a însușit pentru buget, atât cotizațiile pentru pensii, cât și cele pentru îngrijiri medicale, și fondul de pensii va trebui completat de la buget pe viitorii 5 la 7 ani spre a putea revaloriza pensiile și a le extinde nu numai la țărani cooperatori, ci și la ansamblul populației.

Asemenea probleme pot și trebuie discutate din vreme de reprezentanții Convenției și Partidului Democrat. Un acord între cele două curente ale opoziției este posibil în aceste domenii, începând cu cel al sănătății. Nu va fi posibil însă în altele.

Credem că atât punctele de convergență cât și cele unde există divergențe trebuie clarificate. Convergența întărește ansamblul opoziției, dând credibilitate programului comun, în timp ce divergențele justifică opțiunile alegătorilor între cele două curente. Denigrarea pripită a programului CDR de către PD sau invers este, în schimb, dăunătoare ambelor curente.

Opoziția poate câștiga numai cu programe clare. Confuzia servește forțele oculte.

Mihai Korne

"*Î iubesc popor român!*" - zîmbetul acela de universală comuniune ne poate scoate din cercul strîm în care trăim. Acesta cred eu că este sensul acordării premiului GDS pe 1995 lui Ilie Ilașcu".

În același număr, "22" publică un interviu cu avocatul lui Ilie Ilașcu, ION VOZIAN. Acesta reactualizează dramatica desfășurare a evenimentelor: ancheta, desfășurată la comendura Armatei a 14, care a ținut luni de zile, fără nici o asistență juridică, consumate în torturi psihice și fizice - cîini dresați, simularea execuțiilor, bătaii; apoi procesul, operație propagandistică a autorităților nistrene, care s-a desfășurat după legile sovietice, într-o atmosferă de linșaj, la Uzinele Kirov, ai cărei muncitori au avut sarcina să confecționeze cuștile acuzaților; procurorul, în această parodie juridică, nu era altcineva decât soția anchetatorului... Cele 4 volume ale dosarului de acuzare nu cuprind nici o probă incontestabilă, condamnarea are la baza doar acuzația codeșinului Garbuz, prompt eliberat, după ce și-a îndeplinit misiunea, și care, înainte să dispară undeva în Occident, a declarat public: "eu mi-am cumpărat libertatea".

Cum este Ilașcu ? I. Vozian: "un om cu o voință de fier, cu principii bine așezate, sănătoase (...) dînd dovadă de inteligență, patriotism și caracter. (...) Dacă ar fi să tragem o concluzie despre Ilie ca om, nu putem spune decât că este o natură foarte întregită. Ancheta asta stalinistă și judecata-farsă n-au putut să-l distrugă. Poate fizic, dacă va fi executat conform seninței. Moral însă n-o să-l distrugă nimeni. (...) După proces, nu l-am mai putut întîlni, dar, din câte știu, își păstrează calmul și n-a fost îngenunchiat. A rămas tot aît de demn și de întreg la suflet".

ecouri internaționale

Președintele Federației Internaționale a Acțiunii Catolice Împotriva Torturii (FIACAT), avocatul GUY AURANCHE, însoțit de Victor Bârsan (ACAT-Roumanie), au fost primii reprezentanți ai unei organizații nonguvernamentale care au putut să-l viziteze pe Ilie Ilașcu în celula sa de la închisoarea Hlinoiaia, în 8 noiembrie 1995. Trebuie precizat că lui Ilie Ilașcu nu i s-a comutat pedeapsa, viețuește singur în celula condamnaților la moarte și poate oricînd fi executat.

După ce ACAT-France, a lansat în publicația sa din noiembrie o campanie pentru cei 4 deținuți de la Tiraspol, explicînd condițiile arestării, torturile îndurate, traficele procesului, Guy Auranche publică în numărul pe ianuarie al aceleiași publicații evocarea emoționantă a întîlnirii cu Ilie Ilașcu, asociindu-i pe toți membrii celor 28 ACAT răspîndite pe 4 continente la campania de eliberare a întemnițaților din acest spațiu lăsat în afara legilor care este Transnistria.

Transnistria: albirea banilor și subvenționarea forțelor oculte

Cotidianul parizian *La Croix* (28 decembrie 1995) publică un articol referitor la autoproclamată republică nistrieană unde, pe 25 decembrie, de Crăciun, autoritățile au organizat un referendum în care 81% dintre votanți s-au pronunțat pentru independență și 84% pentru adeziunea Transnistriei la CSI.

Guvernul de la Chișinău a declarat scrutinul ilegal. De altfel, comisia electorală de la Tiraspol a traficant procentul de participare, astfel încît acesta să depășească 50%. Locuitorii rusofoni, conduși de "personalități dubioase, în relații

strînse cu ultranaționalistii moscoviți, i-ar schimba bucuria pe actualii conducători pe care-i califică pe șleau drept "criminali" cu "generalul drept", Lebed, de curînd ales în parlamentul Federației Ruse, uitînd că în conflictul sîngeros din 1992, Lebed i-a susținut pe aceiași conducători, Smirnov și Mărcuță, în numele "fraternității slave".

"Tiraspol este un muzeu. Fără îndoială singurul loc din Europa unde se poate telefona de pe stradă fără să cheltuiești un ban, "pentru că nu mai există monede", explică trecătorii. Nu mai există nici "svorov", moneda locală: cu un dolar obții 197 000.... Orașul este presărat de busturile lui Lenin și de mari fresce de stil sovietic. Primăria se numește încă Soviet. (...) Mașinile înmatriculate la Chișinău sunt oprite și percheziționate. În acest muzeu, viața e din ce în ce mai grea. Rezultatele economice relativ bune din R. Moldova dau restricțiilor la care sunt supuși aici locuitorii un gust și mai amar. Un sistem economic prăfuit și foarte corupt e scump plătit de majoritatea populației. Salariile sunt ridicole: două milioane de svorovi (45 Fr.F) pe lună pentru un inginer (în R. Moldova, salariul mediu este de 120 Fr.F) iar din august pîinea este raționalizată la 500 gr de persoană pe zi.

Ziarele explică această penurie anacronică: conducătorii nistrieni, care exportă totul și deturneză veniturile în dolari în folosul lor, au pus în regiunea de resurse. "Republica Nistrieană" ar servi albirii banilor mafiei ruse și subvenționării ultranaționalistilor pentru care această regiune are o mare importanță strategică. Nu spunea Lebed "de aici, în două ore, armata noastră poate intra în București"? Chiar Eljin a evocat recent posibilitatea de a înlocui Armata a 14-a cu o "baza militară rusă".

La scurtă vreme de la apariția cărții sale monumentale *Le Feu vivant. La paranthé et ses rituels dans les Carpathe*, PUF, 1994 (448 p.) prof. Jean Cuisenier a dedicat un număr întreg din revista pe care o conduce (ajunsă la al 25-lea an de apariție) problemelor românești. În prefață d-sa definește pentru publicul francez și străin domeniul culturii noastre populare, metodele și etapele studierii ei insistând asupra evoluției cercetărilor, cu foarte interesante observații critice și sugestii personale. Subliniem aici doar concepția sa despre "construirea națiunii", net superioară celor care vorbesc despre "inventarea" ei.

Lucrarea a fost încredințată exclusiv unor cercetători români și cuprinde mai toate problemele care merită să fie semnalate colegilor străini.

Primul și ultimul capitol privesc mai ales metodologia cercetării antropologice. Începutul îl constituie o serie de interviuri luate în 1980 de Zoltan Rostas decanului de vîrstă și de competență al etnologilor români, prof. Mihai Pop, care expune căile urmate în cercetare de la primul război mondial pînă astăzi. O istorie, deci, personală a instituțiilor, oamenilor și metodelor disciplinei.

Două articole ale lui Vintilă Mihăilescu și colaboratorilor săi privesc înnoirea metodologică a cercetării. Primul, intitulat *Cu cortul în mijlocul satului*, e rezultatul unor anchete desfășurate timp de două decenii într-un sat tradițional (Novaci - Gorj), alcătuit din două tipuri de populație - pămînteni autohtoni și ungureni, ciobani veniți de peste munte, care conviețuiesc de două secole fără să se fi amestecat cu adevărat, oferind astfel un excelent prilej pentru a studia cum se constituie diferența. Al doilea articol, *Blocul 311*, este un studiu de etnologie urbană avînd ca obiect modul de reacție al oamenilor la omogenizarea impusă de "sistemizarea comunistă" și tendințele individualiste actuale.

Nou în ce privește metodologia este și articolul Smarandei Vultur, *Povestea vieții ca reevlător al realității etnologice*, pe baza mărturiei a 70 de țărani bănățeni și olteni deportați în Bărăgan între 1951-1956.

Al doilea capitol prezintă instituțiile și manierele de valorificare a patrimoniului național în cele două epoci - desigur, foarte deosebite, dar avînd ca factor comun ideea de dirijism al creației populare - cea carlistă și cea comunistă. Bogăția informației și rigurozitatea interpretării constituie un ajutor neprețuit pentru a revela cercetătorului străin importanța materialelor acestui patrimoniu. Sunt prezentate aici Muzeul Satului (Georgeta Stoica și I. Godea), *Aria națională la români* (Ioana Popescu), *Muzeul Țăranului Român* (Irina Nicolau) iar Sanda Larionescu dă un inventar complet al muzeelor etnografice naționale și regionale.

Capitolul *Tradițiile etnologice și etnologia tradițiilor* cuprinde studii despre *Cosmogonia folclorică* (M. Coman), unde se evidențiază complementaritatea principiilor pozitiv și negativ în creație (Demiurg/ arici, broască/ diavol) menită a explica și corija contradicțiile lumii create. Anca Manolescu se ocupă de

Redeșteptarea înăstoirii după dec. 1989, în Transilvania. *Muzica populară românească*, face o competentă analiză atît sub aspectul sistematizării științifice, cît și al taxinomiei populare (Speranța Rădulescu). *Calendarul popular* (I. Ghinoiu) bazat pe principiul morții și învierii timpului (anul nou civil), a vegetației (anul agrar) și al animalelor (anul nou pastoral). Autorul, excelent cunoscător al problemei (v. cartea sa *Vîrstele timpului*), exagerează, credem, transformînd în zei tot felul de figuri mitologice, de epocă și importanță foarte diferită.

Articolele sunt însoțite de rezumate în trei limbi, notițe biografice despre etnologii români

Un portret al lui ALEXANDRU VONA intitulat "*LE GÉNIE DE L'INGENIEUR*", semnat, Myriam Anderson (*Télérama*, 3 ianuarie 1996)

"În 1946, tînăr de 25 de ani, fericit, îndrăgostit, exaltat, bîntuit de toate îndoielele și de toate orgoliile, decide să-și întrerupă studiile de inginerie și să se consacre vocației sale : literatura. Scrie Ferestre zidite, cronica singurătății, tăcerii, vidului, tristeții... Textul rămîne inedit pînă ce, sosî în Franța, aureolat de cîteva succese de tînăr poet minune îl înțilnește pe Cioran, Ionesco și mai ales pe Eliade, care-l ia sub protecția sa, neîndoindu-se vreodată de talentul și de succesul său, chiar atunci cînd, descurajat, tînărul renunță să-și mai publice romanul. Nu pentru că n-ar fi interesat pe nimeni : textul este citit în mai multe edituri, Jérôme London (Ed. de Minuit) este chiar gata să-l publice dar, ca și ceilalți, îi cere o nouă traducere, ea care exista fiind "abomianbilă". "Cunoșteam foarte bine slăbiciunile traducerii, îmi spuneam însă că era un pretext și că romanul nu era atît de bun încît să treacă dincolo de ele."

Poate că tînărul, abia sosit de la București, avea mai multe îndoiele decît orgoliu... Iată-l purtat de capriciile unui destin de împrumut, atins de loviturile la împlîntoare ale vieții, redevinînd inginer. Dar fără să părăsească micul cerc de intelectuali exilați care-l numesc, de altfel, Ingerul... *Vona duce o viață dublă, nu încetează să scrie, cu discreție "ca un scriitor de duminică, pentru sertarele mele"*.

Iată însă că peste 50 de ani, pe neașteptate, unicul său roamn apare în România, cu un considerabil succes de public. Exhumat de un prieten de acolo, ca o comoară de război, salutat de o presă entuziastă. Cartea, recent apărută în Franța (*) este într-adevăr o capodoperă.

Povestirea este în același timp tulburătoare și indiferentă : într-un mic oraș de provincie, un tînăr burghez privește tot ce-l înconjoară cu un ochi critic, cunoaște un străin într-o cafea, îi arată orașul, pe un pod se înțilnește o necunoscută, fuge de proprietarul său și vecin invadator revine din timp în timp la o vagă logodnică, Kati, singurul personaj numit în carte (singurul real ?)

Iată o "suiță" muzicală de aventuri interioare, fără repere. Narratorul este în ambuscadă pe pragul trezirii, între somn, halucinații și neliniște kafkiană. Se străduie mai degrabă să-și definească "vagile dorinți" decît să își le împlinească, tentează să domesticească suferința într-o lume plină de semne, toate agresive. O lume în care fericirea este descrisă ca o "sfîșiere bucuroasă. O lume în care suntem în căutarea celui alt, potențial adversar, pîndindu-i indiferența sau lipsa de atenție.

Ce gîndește autorul despre Ferestrele zidite și despre pasiunea declarată de roman printre criticii români? Alexandru Vona rămîne modest,

citați, anexe privind instituțiile, scheme și fotografii, personaje, locuri și obiective studiate. De remarcant, alături de excelenta prezentare grafică, corectitudinea tiparului în aceste texte în mai multe limbi, ca și a celor românești, deși prezintă atîtea dificultăți tehnice. În aceasta un merit deosebit îi revine Ioanei Andreescu.

Volumul de față, ca și cartea profesorului J. Cuisenier, marchează - suntem siguri - o data importantă în etnografie.

Cicerone POGHIRC

mărturisește că e o curiozitate, nu chiar o surpriză. Comentează această tardivă recunoaștere cu o voce asemănătoare cu tăcerea, care obligă la atenție. Cu o maliție prefăcută, pune fiecare cuvînt ca pe o mică bombă al cărei impact îl urmărește asupra interlocutorului; și care, paradoxal, pare a prelungi ca un ecou cartea. "Dînd înapoi în fața publicării, scrie el, am zidit o poartă. E, probabil, destinul meu : întorcerea din drum. O știu din totdeauna."

Vona vorbește de naratorul său ca de un dublu. Dar îi seamănă și mai mult acum decît atunci cînd, într-o stare de veghe și de grație a "ascultat" această scriitură aproape ambulatorie, ca și personajele sale : un stil care sare de la un paragraf la altul, de la prezent la trecut, de la trăit la vis, de la un "eu" la un "ea" nedefinit. Un stil natural după Vona : "Așa se petrec lucrurile în capul nostru, nu există, decît atunci cînd ea este lucrată, o ordine cu adevărat rațională a gîndirii. Se spune azi că un prim roman este întotdeauna autobiografic. Nu și al meu. Perioada în care l-am scris a fost cea mai fericită din viața mea. N-am trăit nimic din ce se află acolo. Singurul personaj care are rădăcini în realitate este St. Jean : într-o zi m-am încrîcișat pe scară cu un om al cărui fizic straniu m-a impresionat, am știut imediat că va intra în roman". Și, din acest personaj întrezărit, Vona așce personajul său cel mai amănunțit...

Romancierul nu regretă astăzi nimic. Doar că n-a citit la timp o frază din St. Jean de la Croix, cîntă într-un articol pe care i-l-a consacrat un critic român și pe care ar fi putut-o pune pe banderolă la traducerea franceză : "Pentru a te duce unde nu știu, trebuie să iei un drum neștiut".

(*) Les Fenêtres murées, în traducerea lui Alain Paruit, la Ed. Actes Sud, 300 p. 148 Fr. Cartea a primit premiul Uniunii Latine la Roma

Poporul român nu are încă la București un monument închinat victimelor provocate de regimul despotoc totalitar comunist care s-a prelungit aproape o jumătate de secol. Dreptul dar și obligația de a conserva trecutul, memoria și de a nu uita suferințele.

Ne revine datoria de a înscrie pe o placă numele oamenilor de litere - poeți, romancieri, critici, dramaturgi și filosofi - care au fost condamnați sau care au murit în închisorile și lagărele de concentrare din România - 1944-1989.

Victimele unui regim concentraționar, dar și simbolul rezistenței active a celor care și-au afirmat libertatea de conștiință, gîndire și expresie. Placa de marmoră își va găsi locul cuvenit în incinta Uniunii Scriitorilor de al București.

Cei care vor să sprijine această inițiativă de conservare a memoriei celor care au reprezentat "spiritualitatea poporului român" sunt rugați să trimită donațiile lor pe adresa: Bujor Nedelcovici, 81, rue des Prieures, 75020.

Analele Sighet II
Instaurarea comunismului
între rezistență și represiune
550 p.

Fundația Academia Civică, 1995

Cu o prefață a istoricului Al. Zub, cartea adună comunicările și mărturiile Simpozionului de la Sighet (9-11 iunie 1995) pe trei mari teme : represiunea asupra țărănimii; rezistența armată la instaurarea comunismului; deportări, exoduri, exil. Cartea (130 Fr.) va putea fi procurată pe 27 ianuarie 1996, după comemorarea care va avea loc Misiunea Catolică din Paris, 38 rue Ribéra 75016 Paris.

Al. Săndulescu
Efectele dosarului "dalmațian"
Ed. Albatros, 1995

Preot dr. Ioan Dură
Monahismul românesc în anii 1948-1989
Ed. Harisma

Silvia Constantinescu
Exil
Oameni și idei
Editura Curierul Românesc

Cartea - care cuprinde interviuri publicate în revista cu același nume între 1981-1995, unui număr de 35 de scriitori, publiciști, oameni politici ai exilului, printre care Ștefan Baciu, Constantin Măreș, Dorin Tudoran, Mihai Korne, Emil Hurezeanu, Alexandru Ciorănescu sau regretații Horia Georgescu și Ștefan Gane - poate fi comandată la editura Curierul Românesc, pe adresa: Altvägen 99 S - 142 42 Skogas Sweden (tel. fax + 46.8.7717417) Prețul, 120 SEK nu cuprinde taxele de transport.

MARIA MARINESCU-HIMU (1907-1995)

S-a stins din viață la Atena, în vara trecută, excelenta profesoară de greacă antică și modernă de la Universitatea București, după o viață plină în toate sensurile - bucurii și necazuri, succese și neîmpliniri. S-a născut la scurtă vreme după ce tatăl ei, G. Himos (negustor grec, originar din Macedonia) se instalase la București, de unde a trebuit să plece în momentul crizei din 1929. Marica, cum i se spunea, studentă pe atunci la filologia clasică a rămas în România. După absolvire a lucrat cu celebrul neolenist Demostene Russo și cu Nicolae Iorga la cursurile de la Văleni. Din 1934, a devenit asistentă de greacă veche la Universitate, unde a predat pînă la pensie (1972). A fost o profesoară exigentă dar foarte apropiată de studenți, care-i păstrează și astăzi o bună amintire.

Între timp, soțul său, colonel în ambele războaie mondiale și cavalier al Ordinului Mihai Viteaz, silit de noul regim să demisioneze, decedase (1968). După pensionare, în atmosfera sufocantă de după tezele din iulie (1971), a făcut demersuri pentru plecare în Grecia, obținînd aprobarea abia după 7 ani!

Duminică, 14 ianuarie 1995, spre orele 20, îngerii au ridicat la cer sufletul celei ce a fost pe pămînt Nicolette Valerie Grossu, născută Bruteanu, în ziua de 4 iulie 1919, la Turnu Măgurele. Pe linie maternă era înrudită cu Iuliu Maniu.

După terminarea liceului "Heliade Rădulescu" din București, a absolvit Conservatorul Regal de Muzică din București, secția pian.

În timpul celui de al doilea război mondial a lucrat în clandestinitate, alături de Iuliu Maniu, iar după 23 August 1944 s-a dedicat presei, colaborînd la "Dreptatea", cotidianul PNT. Această afirmare, ca și filiația sa au dus la arestarea ei în iunie 1945 și implicarea în înscenarea organizației "T", prin care se urmărea compromiterea conducătorilor politici. Nu a putut fi intimidată în vestita închisoare Malmaison, condusă de NKVD și a ieșit chiar învingătoare, așteptată la poartă de mașina diplomatică cu drapel american. Aceasta se petrecea înaintea grevei regale.

Numele lui Nicolette-Valerie a rămas prezent pe listele celor care ar primejdui siguranța statului, ceea ce a dus la rearestarea ei în 24 august 1949, fără nici un motiv. Așa se intra în iadul comunist. Timp de 4 ani a colindat lagărele de exterminare prin muncă forțată de la Ghencea, Mislea, Ferma Roșie, Saligny și Târgșor, peste tot însoțită de gîndul la Dumnezeu. Credința în viața veșnică și dragostea față de cei din jur au purtat-o într-o lume de care a rămas atașată toată viața, lumea celor suferinzi trupește și sufletește, însetați de cuvîntul Domnului.

Eliberarea din 1953 n-a fost pentru ea decît o continuare a suferinței în lupta pentru viață alături de mama sa. În aprilie 1957 se căsătorește cu publicistul Sergiu Grossu, alături de care se angajează în lupta clandestină a

mișcării ortodoxe "Oastea Domnului", pînă în martie 1959, cînd rămîne din nou singură, Sergiu fiind la rîndul său arestat.

I-au rămas credința și speranța, două virtuți ce au încurajat-o să supraviețuiască pînă în 1964, cînd s-au deschis temnițele. În aprilie 1969 au reușit să plece împreună în Franța, unde au cerut azil politic.

Imediat a înființat "Action évangélique pour l'Eglise du silence", împlinindu-și chemarea de a sprijini pe cei suferinzi, hătuiți de securitate, cărora le parveneau medicamente, îmbrăcăminte, alimente...

Chemarea de ziaristă și-a dovedit-o în paginile revistei "Catacombes", editată împreună cu Sergiu Grossu, revistă creștină, difuzată în Europa și cele două Americi și Africa, prin care erau aduse la cunoștința lumii pătimirile creștinilor părăsiți sub jugul comunismului ateu. Și nu numai cu condeiul, dar și prin conferințe Nicolette Valérie și Sergiu Grossu au înfierat teroarea comunistă.

Ca încununare a acestei lupte pentru izbînda credinței rămîne volumul "Bénie soit tu prison", semnată cu pseudonimul Nicole Valéry, publicată în 1976, retipărită în 1977, 1978, 1983 și tradusă în engleză, norvegiană, germană și italiană.

Nicolette Valerie a fost un semn al binelui în această lume tulburată de răi și de rele și, după cum în temniță și-a antrenat colegele de suferință spre o ascensiune morală, tot așa, din veșnicia, spre care a cutezat întotdeauna prin faptele sale, rămîne un exemplu luminos pe drumul dăruirii de azi pentru a cîștiga viața de mîine.

Să aprindem o luminare și să înălțăm o rugăciune pentru sufletul ei curat. Dumnezeu s-o odihnească.

Cicerone IONIȚOIU

mediul literat de la Atena. O parte a studiilor sale au apărut în volumul *Relații spirituale româno-grecești* în 1995, cu puțin înaintea morții sale. Pentru două volume de traduceri din literatura lui Mircea Eliade a primit premiul Uniunii traducătorilor din Grecia. Un al treilea, *Domnișoara Cristina* (cu prefața subsemnatului) se află sub tipar.

Era o persoană foarte vie, pasionată și amabilă. O scrisoare primită puțin înainte de a se stinge, ca și o convorbire telefonică, vădeau o ființă perfect conștientă în ciuda suferinței grele. A murit cu satisfacția că a lăsat în urmă doi urmași de ispravă : fiica, Marina Marinescu, specialistă în cultura populară sud-est europeană, aflată de mulți ani în Germania și fiul, Florin, istoric cunoscut la Atena ca și la București pentru lucrările sale privind relațiile româno-grecești.

Amintirea ei va rămîne vie în mintea tuturor celor care au cunoscut-o.

Cicerone POGHIRC

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

PENULTIMA ORĂ

IN MEMORIAM

AFDPR, filiala Franța, anunță trecerea în eternitate, duminică 14 ianuarie 1996, a doamnei Nicole Valérie Grossu, membră a asociației noastre.

Torturată în închisorile comuniste din România, unde femeile cunoșteau același tratament inuman ca și bărbații, dna Grossu ajunge cu greu în Franța. Aici conduce asociația *Action évangélique pour l'église du silence* ajutând un mare număr de români persecutați de comunismul ateu. Apoi publică mărturia *Bénie soit tu prison*, amintiri din închisoare, tradusă în mai multe limbi. Moartea dnei Grossu lasă un gol imens în asociația noastră. Ea ne-a părăsit cu speranță, ca în poezia lui Nichifor Crainic, poet al închisorilor comuniste:

"Mă va înveli spumoasă pe crestele din hău / o pretutindescă vibrare de lumină / mă voi topi în boarea de muzică divină / despovărat de zgura parerilor de rău"

Pomenește-o, Doamne, întru împărăția Ta,
AFDPR, filiala Franța

CENTRE ROUMAIN DE RECHERCHE DE PARIS

en collaboration avec la Séction roumaine de l'Université Paris IV
annonce la conférence du Prof. NICOLAE BALOTA, "*Exil linguistique et métaphysique*" (reportée en raison des grèves) qui aura lieu au Grande Palais (bord de la Seine), salle 20, ét. I, le 26 janvier 1996, à 17h30

"Pro Basarabia și Bucovina" Mondială Uniunea pentru Regele Mihai Casa Românească Alianța Civică

Anunță comemorarea a 137 de ani de la Unirea Principatelor române. Vorbitor principal - prof. NICOLAE BALOTĂ. Cu acest prilej va fi lansată cartea "*Instantanee fără retuș*" de Nicolae Lupan, membru al Uniunii Scriitorilor din România. Festivitatea va avea loc sâmbătă, 27 ianuarie, la orele 16, în sala Misiunii Catolice Române, 38 rue Ribéra 75016 Paris.

CASA ROMANEASCA

120 bis, rue Haxo, 75019 Paris
(Metro Télégraphe sau Porte de Lilas)

Anunță conferința prof. Alexandru NICULESCU de la Universitatea din Udine, intitulată "*Creștinismul românesc, origini, structură, tendințe*", care va avea loc sâmbătă, 3 februarie 1996, la orele 17

Mulțumim celor care au continuat să răspundă apelului nostru (v. Lupta nr. 246, p. 8) susținând Association pour la Fondation Memorial Sighet: Petra Livescu, Yves Calvet (Lyon), Germaine Daunois (Angoulême), Josiane Chatellet, Pascale Linant de Bellefonds, Jean Martin, Nathalie de Chaisemartin.

Trimiteți contribuția dumneavoastră "à l'ordre de AFMS", pe adresa Florica Dimitrescu-Niculescu, 28 bis rue Pouchet, 75017 Paris sau pe adresa Luptei - 125 Bureaux de la Colline 92213 St. Cloud

**Mulțumim tuturor celor
care ne-au trimis urări de sărbători
și încurajări pentru 1996.**

DECESE Jean Filiti, în decembrie 1995, la Saint Honoré les Bains, fost deportat, la 85 de ani; Galaichi Catalin Mihai; Neculai René Culiuanu, veteran de război și deținut politic; Victoria Bălăcescu; ing. Dan Biberi; sculptorul Constantin Popovici; dr. Francisc Proinov; Marin Gojinaru, veteran de război; Viorel Brad, Adrian Persoiu; ing. Carol Docsănescu; dr. Constantin Bulandra; Zizi Pavlov; Ștefania Ilieșcu; av. Aurelian Costescu; dr. Romică Dorobanțu; Ion Mitura; arh. Mihai Mărianu; prof. Nicolae Mitu; ing. Emilian Georgescu; Andrei Gălățeanu; Șerban Duțulescu; Mircea Popovici; Xenia Scobiola Palade; Eleonora Hertner; Maria Toma; Șerban Ion; Janeta Demianovici; ing. Constantin Rizoiu; ing. Ludmila Prelipceanu; prof. Caius Udrea; Cornelia Mihaela Chelu; ing. Ștefan Moldoveanu; Stelian Lăudatu; ing. Leonid Bandrovski; dr. Maria Dinu Bânțu; Victor Bârlea Suhățeanu; Marioara Tonciu; av. George Radu Creangă; Eugenia Drange; Lucică Dumitru; Ivan Dumitru Marin; Constantin Nedelcu; Badea Florea; Stelian Guriță; col (r) Ioan Trandafir; Paulina I. Cămaru; lt.col. av. (r), veteran Dumitru Dabija; Victor Vasile Marinescu; Matei Oroveanu; prof. dr. doc. Pandele P. Olteanu; ing. Toma Neculai; Alina Socol; Ana Dumitrăchescu-Bogași; Florin Parsegnian; Gh. Tinică; Ion Popa; Ion Claudiu Maghiari; col (r) Dumitru Manea; Nicolae Iordache; Dumitru Bucică; preot Constantin Robea; Mituș Ciolac; Stelian Bănică; preot scriitor Gheorghe Cunescu; ing. Mircea Dumitrescu; Mimi Modălcă; Lucreția Proca; Petcu Dumitru; Stela Florica Perianu; ing. Virgil Tătar; dr. Ioan Băieș; ing. Valeriu Dobrescu; Zoe Roșca; prof. Ecaterina Teodorescu (Buzatov); prof. Victor Costinescu; ing. Ion Vasilescu; ing. Iulian Constantin Badea; Georgeta Andrițoiu (Tocilescu); Silvia Asavoaică; preot Teodor Bilcea; Mihai Zamfirescu; col (r) Mircea Trăistaru; ing. Vladimir Tăutu; Gheorghe Ciontea; ing. Virgil Teodorescu; col (r) Gheorghe Păunescu; Gheorghe Vlăduțescu; Aureliu Gheorghiu; ing. Mihail Burcea; prof. univ. Ilie Ionescu; Ioan Perianu; arh. Alexandru Fărcașu; ing. Dumitru Tudorică; Matilda Messinger; Irina Herta Schreibmann; prof. Adela Iordăchescu; dr. Gheorghe Marinescu; gral Gheorghe Ivănoiu (fost profesor la Liceul Militar din Iași); Ion Mitu; Ioana Coșug; prof. Dumitru Stoian; Doina Ariton; ing. Diana Pătrășcoiu; Ilie Nicolae; Alexandru Enache; Constantin Constantinescu; Elynee Pollack; Ana Stănescu; Virgil Constantinescu; Nicolae Spănu; Dumitru Clopotar; dr. Constanța Nemeș; av. Ionel Claudiu Magiari; Ion Huru; Ion Popeanga; Nicolae Teodoru; Elena Silvia Donciulescu; Vasile Bourceanu; dr. Adela Manoliu-Furnica; dr. Aurelian Mazilu; prof. Zoe Murgoci; Luțan Ion; col. dr. Alexandru Laurențiu Dragomirescu; Gh. Creangă; Doina Ifrim; Jeni Cruceanu; Aneta Petre; Viorel Gruiță; Ctin Macoveanu; ing. Elena Mila (Manoliu); Liviu Mihăilescu; prof. Stelian Gheorghiu; Ileana Achim; Filofteia Ene; Liliana Andrei; Florian Voicu; Ion Cârje; Alexandrina Rădulescu; Alphine Marie-Liane Săvescu; Petre Silvică; Florica Waligorski; Jeni Tutunea; Corneliu Maier; Ioan Eugen; Gh. Rătezan; col (r) Mihail Costay; Ștefan Cruceanu; arh. Gh. Naumescu; av. Dumitru Poenaru-Bordea; Eugen Luca; Adrian Mutuleac; Ani Șerban; Decebal Coman; prof. Maria Constantinescu; ing. Ion Eugen; Maria D. Munteanu; Andrei Neiciu; dr. Lucreția Tomescu; Vasile Matenciuc; ing. av. Vasile Manoli; Lucian Stoica; Vasile Ștefănescu; Eugenia Socoteanu; Ion Stănculescu; George Cristescu; col (r) Aurelian Iliescu; Gheorghe Enăchescu; ing. Ctin Raicea; Marin Tache; ing. Emil Mihai; Luminia Stegaru; Ruxandra Comănescu; col (r) Filip George; Traian Nistor; Gh. Condu; Maria Simionescu; Gh. Puchiu; Manuela Cantacuzino; ing. Ștefan Davidescu; Emil Popescu; Andrei Pavalachi; Ene Lucian; Eug. Cricean; ec. Doina Cârjan; dr. Laurențiu Marcov; Virgil Constantinescu; col (r) Cicerone Popescu; Ion Bălășescu; Ctin Iustinian Bunescu; m(r) farm. Dumitru Vitec; Ileana Ionescu Sisești.

NATURALIZARI "Journal Officiel" din 30 decembrie 1995, 11 și 14 ianuarie 1996 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Ilovici Laurențiu, născut la Bcuurești; Ilovici Ella, născută la Brașov; Elena Ilovici (n. Seserman), născută la Brașov; Iuliana Kahno (n. Georgescu), născută la București; Popovici Luminia, născută la București; Reti Ștefan, născut la Unguraș; Magdolna Reti, (n. Guj), născută la Oradea; Septimiu Cotisel, născut la Baia de Arieș; Sorina Cotisel (n. Chiriță), născută la Rîmnici Vlcea; Melania Horodineanu (n. Kamerling), născută la București; Eduard Victor Pătrășcoiu, născut la Brad; Pătrășcoiu Alexandru, născut la Brad; Sebastian Tudor Pătrășcoiu, născut la Brad; Liana Elena Pătrășcoiu, născută la Brad; Tudor Podeanu, născut la București.

le combat

Directeur: Michel Korné 22/01/1996
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 259

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

IRREGULARITES OU FRAUDES : LES ELECTIONS PARLEMENTAIRES ROUMAINES DE 1992 par Henry F.CAREY

Les prochaines élections parlementaires et présidentielles sont prévues pour Septembre 1996. Si les dirigeants actuels se maintiennent, le pays va s'intégrer aux Etats que les mafias ex-communistes contrôlent de Sarajevo à Vladivostok. L'Occident n'est pas conscient du danger que cela représente pour son propre bien-être. Les attaques des banques par les bandes armées venant de l'Est dans des villages isolés d'Allemagne devraient donner à réfléchir. De même, les trafics de toutes sortes en provenance de Russie et d'Ukraine. Six ans après l'effondrement du communisme, le banditisme qui lui succède s'avère une menace autrement plus dangereuse.

Délaissant les moyens dont il dispose, l'Occident préfère croire que les dirigeants de l'Europe du Centre et de l'Est sont élus démocratiquement. Ce n'était pas le cas de la Roumanie en 1992 comme le constate l'étude publiée dans "East European Quarterly" en Mars 1995, dont nous reproduisons les extraits. Les observateurs étrangers n'avaient pu constater l'étendue de la fraude, parce qu'ils ne pouvaient consacrer les deux semaines nécessaires, pour vérifier les causes et l'étendue des annulations et des votes itinérants. Ils se chiffraient par millions. Sans ces fraudes, l'opposition était majoritaire au parlement. Cela aurait empêché Iliescu de bloquer la privatisation pendant quatre ans.

La fraude se répétera en 1996, si l'Union Européenne et les USA n'interviennent pas pour faire modifier la loi et les pratiques électorales, comme cela ressort des conclusions de Henry F. Carey, publiées dans la seconde partie de l'étude et dans le prochain numéro.

Les élections de 1992 ont été l'événement politique le plus important pour la Roumanie depuis le renversement de Ceausescu en Décembre 1989. ...

Ci-dessous les résultats pour:

Chambre des députés

FDSN	3.015,708	27,71 %
CDR	2.177,144	20,01 %
FSN	1.108,500	10,88 %
PUNR	839,586	7,71 %
UDMR	811,290	7,45 %
PRM	424,061	3,89 %
PSM	330,378	3,03 %

- le Sénat

FDSN	3.102,201	28,29 %
CDR	2.210,722	20,16 %
FSN	1.139,033	10,38 %
PUNR	890,410	8,12 %
UDMR	831,469	7,58 %
PRM	422,545	3,85 %
PDAR	362,427	3,3 %
PSM	349,470	3,18 %

...Un vote secret des deux assemblées a confirmé le gouvernement nommé par le Président Ion Iliescu. Il est généralement admis que les partis qui soutiennent le gouvernement comprennent : FDSN, PUNR, PSM, PDAR et PSM. Les cinq partis totalisent plus de la moitié des sièges dans les deux assemblées.

Les protestations contre la fraude électorale par certains opposants ont été qualifiées de phobie de la conspiration par d'autres. Aucune accusation n'a été autorisée à la télévision et seules quelques remarques à la radio nationale. Pendant quelques jours les irrégularités ont été discutées dans "Cotidianul" et dans l'hebdomadaire "22" qui a consacré un numéro spécial aux différentes suspensions. Les 500 observateurs étrangers expérimentés ont conclu soit que les élections étaient "libres et régulières" ou au moins que

les résultats n'auraient pas été différents.

Le but de cet article est de démontrer les irrégularités de la procédure et des résultats des élections parlementaires roumaines de 1992.

Nous évoquerons 3 types de preuves: premièrement la disparité entre les sondages IRSOP-INFAS à la sortie des votes, et les résultats officiels (13,4% pour la Chambre et 12,7% pour le Sénat); deuxièmement les irrégularités telles le nombre inhabituellement élevé de bulletins annulés et des votes enregistrés hors du bureau de vote du domicile (sur des listes de vote spéciales comprenant environ 15% du total des votes valables); troisièmement les obstacles à la comptabilisation des votes y compris la non vérification du nombre exorbitant des votes nuls et des votes spéciaux....

I- Sondages IRSOP-INFAS

à la sortie des urnes.

Un comptage parallèle sérieux à la sortie, des près de 14 000 bureaux de votes aurait été le meilleur moyen d'empêcher les erreurs électorales. L'opposition roumaine n'a pas effectué ce comptage quoiqu'elle était en mesure d'obtenir les résultats dans environ 2 tiers des bureaux de votes. ...

Il est surprenant de constater que trois des partis auraient obtenu le minimum nécessaire de 3 % pour les deux assemblées, la Chambre et le Sénat (les partis libéral, écologiste et le parti agrarien pour la Chambre).

Le sondage IRSOP-INFAS comporte des disparités importantes avec les résultats officiels. Cela constitue des preuves évidentes que des changements intentionnés ont eu lieu à l'intérieur des bureaux de votes, mais non pas ultérieurement lors de l'addition ou de la transmission des résultats après que les votes aient été comptés dans les bureaux locaux ou dans les bureaux centraux des 42

départements. Le sondage IRSOP-INFAS démontre que les erreurs étaient dirigées contre l'opposition. Il prévoyait que le PNL aurait du obtenir 4% dans les deux chambres et que le CDR 2,3 à 3% de voix en plus dans chacune des chambres par rapport aux résultats officiels publiés. Cela indique avec une probabilité de 95 à plus de 98% qu'entre 6 et 7% des votes de l'opposition ont été invalidés volontairement, ce qui représente plus que nécessaire pour changer les résultats parlementaires, sans avoir recours à d'autres irrégularités.

Dans le sondage à l'issue des urnes, l'IRSOP-INFAS a interrogé chaque 17ème électeur avec une marge d'erreurs de seulement 1,5 % en plus ou en moins. Le sondage indiquait que le CDR devait recevoir avec une probabilité de 95 à plus de 98% entre 21 et 24% des voix au Sénat et entre 22,5 et 24,5 à la Chambre. Les résultats officiels ont cependant donné au CDR 20,2% au Sénat et 20% à la Chambre. Le CDR a donc reçu 0,8 % de moins que la limite inférieure de 1,5% au Sénat et 2,5% en moins à la Chambre. Ces limites inférieures avaient près de 99% de probabilité d'être réelles, ce qui fait qu'il est à 99% probable que le CDR a été privé de 1,6% de ses voix. De même le PNL, dont les projections donnaient 4% dans les deux assemblées avait plus de 95% de chance de recevoir entre 2,5 et 5,5 dans ces deux chambres. La probabilité que le PNL n'ait reçu que 2,1% au Sénat est vraisemblablement inférieur à 2%.

II- Irrégularités de procédure

Nous passons maintenant au deuxième type de preuves, celui des irrégularités de procédure comprenant le nombre étonnement élevé, 13 à 14% des bulletins annulés et environ 10% des votes qui ont eu lieu hors des

Suite page II

bureaux désignés aux votants par les préfets pour le compte des maires. Les deux dépassent le vraisemblable, surtout qu'ils renforcent l'hypothèse des fraudes à l'intérieur des bureaux de votes, déjà fortement suggérées par le sondage et le comptage rapide de l'IRSOP-INFAS à l'issue des bureaux de vote.

A - L'annulation des bulletins

Certains consultants avaient mis en garde contre les problèmes qui pouvaient résulter du fait que les électeurs roumains utilisent un tampon au lieu de marquer le bulletin par une croix en face du parti préféré. Comment peut-on expliquer le taux élevé des bulletins annulés? L'explication du gouvernement roumain à la Commission des Droits de l'Homme de l'ONU a été: "certaines déficiences techniques et administratives dans l'organisation des élections n'ont nullement influencé les résultats qui n'ont été contestés que sur des points mineurs. ..."

Cette explication est-elle crédible? Petre Datculescu (directeur de l'IRSOP, Institut de sondage gouvernemental) a prétendu que les annulations étaient dues au fait que "14% des votants roumains ont confondu les deux fronts (FSN et FDSN), les Magyars ainsi que la Convention et qu'ils ont mis le tampon sur leur bulletin deux fois", ou bien "les votants des villes ont eu des réticences à admettre leur préférence pour le FDSN alors que les votants de la campagne n'ont pas hésité à dire qu'ils préféraient la Convention." Dans les deux cas les annulations n'auraient pas du être uniformes. Or de toute apparence, elles n'ont pas joué contre les trois partis satellites devenus partenaires de la coalition dirigeante, et qui auraient de ce fait du recevoir moins que les 3% minimum de voix.

Dans sa déclaration d'ouverture du débat final présidentiel, le challenger Emil Constantinescu posait la question de la crédibilité du taux élevé des annulations... Mais la confusion ne voulait pas dire qu'un électeur devait tamponner deux fois le bulletin! Les deux, Datculescu et Humphrey de Reuters ont reconnu dans leurs interviews qu'il n'y avait pas eu une seule des 18 000 personnes interrogées lors du sondage qui ait indiqué qu'elle avait deux préférences lors du sondage effectué à la sortie des urnes. D'après toutes les déclarations, y compris celles du gouvernement roumain, la plupart des bulletins annulés avaient un double tampon sur les symboles des deux partis.

Il avait été question d'un rapport parlementaire concernant le nombre élevé des annulations, mais je n'en ai vu aucun et doute qu'il aurait été plus honnête que le rapport législatif sur l'attaque des mineurs en Juin 1990 contre la place de l'Université. Après les élections, une vérification du bureau électoral central concernant les annulations a eu pour résultat de revalider 47.102 bulletins au Sénat et 54.749 à la Chambre, soit environ 4% du total des bulletins annulés, en provenance de 9 des 42 départements électoraux. Cela n'était pas non plus une tentative sérieuse d'étudier la plupart des bulletins annulés en procédant à

leurs destructions peu après les élections.

Ce n'était pas la première fois qu'un taux élevé d'annulation avait eu lieu. En 1990, lorsque la victoire était assurée, environ 5 à 7% des annulations ont eu lieu, peut être pour se préparer à l'avenir. Peut-être que les Roumains, avec leurs complexes d'infériorités typiques croient que "seulement en Roumanie ces choses peuvent arriver". Ils vont croire qu'ils sont suffisamment stupides pour tamponner deux fois 13% des bulletins. En fait, ils ne sont guère stupides. Dan Petreanu, chef du bureau d'Associated Press depuis 3 ans à Bucarest déclarait, "le nombre des votes annulés excède simplement ce que, même l'observateur le plus charitable, peut accepter ou croire. Tout au plus, peut être que 1 ou 2% sont assez stupides pour tamponner deux fois les bulletins. En fin de compte, cela aurait du conduire à de nouvelles élections. Les rumeurs sur ce sujet sont choquantes."

Ce scénario plus vraisemblable a acquis de la vraisemblance par la publication des révélations dans le quotidien "Romania Libera" que des milliers de tampons manquants avaient été découverts au printemps 1993 à l'adresse d'un prétendu "mafioso" de Bucarest et dans d'autres endroits, ce qui a rendu crédible les présomptions que les agents du parti au pouvoir avaient des tampons cachés dans la paume de leur main avec lesquels ils procédaient à l'annulation des bulletins.

Au moins 1000 et probablement bien plus des 14 000 bureaux électoraux locaux n'avaient pas de scrutateurs non partisans ou fiables présents. L'addition d'un second tampon pouvait d'ailleurs être effectuée en présence des représentants de l'opposition surtout lorsque ceux-ci n'étaient pas très attentifs. Lorsque les bulletins étaient retirés de l'urne, le mauvais parti pouvait être disqualifié en apposant discrètement la paume de la main sur un bulletin qui avait déjà un tampon sur le mauvais parti.

Le double estampillage aurait été un moyen rapide pour annuler les votes du CDR et du PNL. Si l'on suppose que les 13% des bulletins annulés n'ont pas été répartis uniformément, ainsi que le suggère le sondage IRSOP-INFAS aux sorties des urnes, alors le CDR et le PNL ont perdu des voix qui ont fait perdre à leur coalition, la majorité. Si moins d'un tiers de ces 13% d'annulation était dirigée contre ces 2 coalitions, elles auraient pu former une majorité avec le parti FSN de Roman. Avec les autres 5 à 7%, elles auraient obtenu la majorité car cela aurait voulu dire qu'au moins 2 des 3 partis satellites, qui n'ont subi aucune annulation volontaire, n'auraient pas été qualifiés pour entrer au parlement à cause de la limite des 3%.

... Le taux le plus élevé d'annulation étudié dans plusieurs douzaines de démocraties de différentes régions a été à peu près 7% lors des élections belges, où les électeurs ont annulé délibérément leurs bulletins comme protestation contre l'obligation de voter. Il est difficile de croire qu'un taux plus élevé d'annulation peut être possible dans une élection démocratique. Même dans des pays illettrés, un tel taux n'aurait pas de précédent.

En Inde, le taux le plus élevé des votes annulés, quelle qu'en soit la raison, par erreur de l'électeur ou par fraude, a été 4,49% en 1967, avec la plupart des élections ayant des taux entre 2,5 et 3%. En conséquence, le taux élevé des annulations roumaines pour une seule cause de double tampon, serait sans précédent dans des votes en élections démocratiques et rare même dans des élections volés.

Une comparaison avec d'autres pays montre à quel point les 13% de bulletins annulés en Roumanie dépassaient tous les autres pays à l'exception du Pérou (14,39% en 1984 et 15,35% en 1990), et El Salvador (12,73% en 1987)...

Le dirigeant national paysan Corneliu Coposu prétendait que le double tampon était intentionnel. Lorsque "les scrutateurs ont ouvert les urnes ou lorsqu'ils ont transporté les bulletins, ils ont eu des tampons dans la paume de leur main, qu'ils ont appliqués en cachette sur les bulletins à la place d'un autre parti". Cela pouvait se passer d'autant plus facilement lorsque les représentants de l'opposition n'étaient pas présents, mais pouvaient se passer également lorsqu'ils étaient présents mais qu'ils étaient intimidés, ou n'étaient pas très attentifs. Coposu ajoutait que ceux qui avaient vérifié les bulletins annulés, avaient constaté des couleurs différentes sur les deux tampons. Les faits démontrent que la plupart du double estampillage a eu lieu dans des régions rurales, où les bulletins étaient les moins compliqués, ayant un nombre restreint de partis et de candidats, mais aussi un nombre restreint de scrutateurs et où la peur et la dépendance économique était plus grande. Cependant qu'à Bucarest où les scrutateurs étaient mieux préparés, cela s'est passé plus rarement, quoique les bulletins étaient plus compliqués, mais en échange la peur et la dépendance économique était moindre. Le fait que le pourcentage des trois partis satellites s'est accru généralement pendant la semaine où l'on a soi-disant compté, suggère que d'autres méthodes ont pu également être utilisées.

La révision de la loi électorale après les élections locales de Février 1992 et après la division du FSN (entre Roman et Iliescu n.r.) a rendu illégal pour les observateurs de parler à des journalistes ou à des étrangers des irrégularités qu'ils ont pu constater par l'utilisation du double tampon. Il était interdit par l'article 51 du Code électoral aux représentants des partis politiques, et par l'article 93/3 aux représentants des organisations indépendantes, de "prendre note et de publier toutes irrégularités du processus électoral sauf à les communiquer aux présidents de chaque bureau de vote". Lorsque le gouvernement roumain demande "où est la preuve de l'illégalité du double tampon?" la réponse était qu'il était illégal d'en informer quiconque.

Des membres de l'organisation Pro-démocratie interrogés, ont déclaré qu'ils ont vu des présidents de bureaux procédant au double tamponnage. L'un d'entre eux a même été interpellé, "que vas-tu faire maintenant à ce sujet? Je suis le président du bureau de vote"...

(à suivre)